

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія музики і хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ХОРОЗНАВСТВО ТА ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

для студентів

спеціальності

014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

освітньої програми

Середня освіта (Музичне мистецтво)

освітньо-кваліфікаційного рівня

молодший спеціаліст

Розробник:

Кифенко Анна Миколаївна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Кифенко Анна Миколаївна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «06» січня 2021 р. № 7

Голова циклової комісії Тетяна РОМАНОВА

Робочу програму перевірено

13 01 2021 р.

Заступник директор з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директор з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №
—

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №
—

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №
—

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №
—

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2 /60
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	36
Самостійна робота	20
Модульний контроль	4
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців за обраною спеціальністю, удосконалення професійних умінь і навичок хормейстерської діяльності, співацької культури, формування творчого підходу до професії.

Завдання :

- розвиток у студентів умінь і навичок хорового співу;
- формування музично-слухової активності;
- ознайомлення з прийомами та методами хорового аранжування;
- розвиток вокально-хорових та виконавсько-творчих навичок в системі свідомого володіння голосом;
- поглиблення теоретичних знань на основі практичного навчання;
- формування та розвиток професійно-педагогічних умінь і навичок;
- оволодіння сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими прогресивними технологіями навчання;
- формування творчого, компетентнісного підходу до педагогічної діяльності.

В процесі вивчення дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування» в студента мають бути сформовані такі компетентності:

Загальні:

- здатність до аналізу та синтезу;
- базові загальні знання;
- здатність до організації і планування;
- засвоєння основ базових знань з професії;
- розуміння сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії;
- здатність до комплексного розв'язання проблем;
- уміння використовувати інформаційно-комунікативні засоби та інноваційно-педагогічні технології у процесі вирішення професійних завдань;
- мотивація до покращення якості результату;

Фахові:

- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, володіння мотивацією до здійснення професійної діяльності;
- володіння методами навчання і виховання засобами музичного мистецтва;
- здатність нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- демонструвати предметну та сучасну базу знань;
- володіння інструментарієм, методами, прийомами і практичними навичками роботи у царині музичного мистецтва;
- здатність реалізовувати навчальні програми базових курсів у різних освітніх установах;

- застосування професійно-профільованих знань у музичній діяльності (за видами);
- готовність застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу освітнього закладу;
- здатність розробляти і реалізовувати культурно-просвітницькі програми для різних категорій населення, в тому числі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- здатність професійно взаємодіяти з учасниками культурно-просвітницької діяльності;
- володіння теоретичними основами музичного мистецтва, професійною термінологією;
- здатність до творчості.

Предметні:

- здатність аналізувати класичні системи навчання і виховання, методичні компоненти відомих музично-педагогічних систем;
- готовність застосовувати сучасні методики і технології для забезпечення якості освітнього процесу в дитячих закладах;
- здатність до визначення хорових труднощів та вміння застосувати методичні прийоми їх подолання;
- проектування форм і методів навчання та виховання засобами музичного мистецтва;
- здатність до виявлення артистизму, виконавської волі;
- розуміння шляхів практичного застосування технологій навчання і виховання;
- володіння основними прийомами хорового аранжування;
- здатність працювати над елементами хорової звучності використовуючи засоби музично-хорової виразності та вокально-хоровий тезаурус в процесі роботи над хоровим твором;
- здатність до теоретичного та музикознавчого аналізу хорової партитури;
- володіння академічною манерою співу, емоційним і тембровим забарвленням звуку, виразною мімікою, артистичністю;
- здатність характеризувати інтонаційно-звукову специфіку творів різних стилів;
- здатність до виявлення власної творчої інтерпретації хорових творів;
- готовність до професійного психофізіологічного володіння собою під час хорових концертних виступів.

Предмет: процес цілеспрямованої музичної підготовки до майбутньої професії.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

- аналізувати хорові твори;
- вміти визначати жанр, характер твору, засоби музичної виразності, форму музичного твору;
- володіти грою хорової партитури;
- знати основи хорознавства;
- створювати репертуарний фонд для майбутньої творчої роботи;
- розуміти особливості музичної мови, орієнтуватись в музичних жанрах;
- вміти самостійно аналізувати наукову, методичну, музичну літературу;
- бути креативним, толерантним, харизматичним;
- володіти основними способами хорового аранжування;
- мати потребу в удосконаленні професійної компетентності, педагогічної та виконавської майстерності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів та тем	Кількість годин					
	усього	денна форма				
		у тому числі				
		лекції	практ.	Пк	інд.	с.р
Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»						
Тема1. Хоровий спів як мистецтво.	2	2	–	–	–	–
Тема2. Хор. Тип та вид хору.	6	2	–	–	2	2
Тема 3. Елементи хорової звучності	6	2	–	–	2	2
Тема 4. Поняття про співацький голос.	6	–	2	–	2	2
Тема 5. Етапи формування дитячого голосу.	4	–	2	–	–	2
Тема 6. Питання вокальної культури.	4	–	2	–	–	2
Тема 7. Артикуляційний апарат.	2	–	2	–	–	–
Тема 8. Робота диригента над хоровою партитурою.	6	2	2	2	–	–
Разом	36	8	10	2	6	10
Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»						

Тема 1. Мета та завдання курсу «Хорове аранжування».	4	2	–	–	–	2
Тема 2. Камертон. Його використання в роботі з хором.	4	–	2	–	–	2
Тема 3. Основні принципи та методи аранжування.	4	–	2	–	–	2
Тема 4. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного.	4	–	2	–	–	2
Тема 5. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а саррелла з широким розташуванням голосів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.	8	–	2	2	2	2
Разом:	24	2	8	2	2	10
Всього:	60	10	18	4	8	20

5. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»

Тема 1. Хоровий спів як мистецтво. Предмет "Хорознавство" та його завдання. Хор. Хоровий спів як вид мистецтва. Особливості хорового співу.

Основні поняття: хор, знамений розспів, григоріанський хорал.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,5; 1,6; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,3; 2,4.

Тема2. Хор. Тип та вид хору. Поняття «хор». Тип хору. Вид хору. Діапазон голосів хору.

Основні поняття: хор, хорова партія, діапазон.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,6.

Тема3. Елементи хорової звучності. Ансамбль. Види ансамблю. Стрій. Види строю. Нюанси.

Основні поняття: горизонтальний стрій, вертикальний стрій, види художнього ансамблю.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 22,2; 2,3; 2,4.

Тема4. Поняття про співацький голос. Різновиди співочих голосів. Характеристика їх вокальних можливостей.

Основні поняття: сопрано, альт, тенор, бас, регістр, діапазон.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,3; 2,4.

Тема 5. Етапи формування дитячого голосу. Загальна характеристика дитячого голосу. Вікові особливості розвитку дитячого голосу. Мутація.

Основні поняття: мутація, дискант, співацький голос, голосовий хрящ.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,4.

Тема 6. Питання вокальної культури. Співоча постава. Дихання та його види. Процес звукоутворення. Атака звуку. Види звуковедення.

Основні поняття: вокал, академічна манера звукоутворення, співацьке дихання, опора звуку.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,3; 2,4.

Тема 7. Артикуляційний апарат. Дикція, як засіб розкриття змісту твору. Орфоепія в хоровому співі.

Основні поняття: артикуляція, дикція, голосні звуки, хорова партитура.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 8. Робота диригента над хоровою партитурою. Ілюстрація твору. Розбір хорових партій. Поєднання усіх голосових партій.

Основні поняття: хорова партитура, хорова партія, стрій, унісон, ансамбль.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,5; 1,6.

Додаткова література: 2,1; 2,3; 2,4.

Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»

Тема 1. Мета та завдання курсу «Хорове аранжування». Зміст та завдання курсу «Хорознавство та аранжування». Взаємозв'язок музично-хорових дисциплін. Основні завдання аранжувальника. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності адаптування хорових творів.

Основні поняття: аранжування, хорова партитура, переклад хорових творів.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,6.

Тема 2. Камертон. Його використання в роботі з хором. Правила побудови тональностей від камертону.

Основні поняття: камертон, тональність, тризвук, інтервал.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 3. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності при будь-якому перекладі. Діапазони регістрово-тембрової системи. Позиції, що допускають втручання автора перекладу в композиторський текст.

Основні поняття: діапазон, регістр, партитура, тембр, переклад твору.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,5.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 4. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а caprella для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного.

Основні поняття: діапазон, регістр, хор, співацький голос, хоровий твір.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 5. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а caprella для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а caprella з широким розташуванням голосів; для великого мішаного хору а caprella з подвоєннями; для 4-голосних однорідних творів а caprella зі збереженням розташування акордів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.

Основні поняття: діапазон, хор, партитура, переклад хорового твору, акорди, інтервали.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,3; 2,4.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зміст, види, форми організації хорової діяльності	2
2	Типи, види хору (однорідний, мішаний хор).	2
3	Види співацьких голосів, характеристика їх вокально-творчих та виконавських можливостей.	2
4	Група жіночих голосів, група чоловічих голосів, група дитячих голосів	2
5	Приватний чи загальний – хоровий ансамбль.	2
6	Ансамбль гармонічний	2
7	Ансамбль художній (ансамбль метру й ритму, темповий ансамбль, динамічний ансамбль, дикційний та орфоепічний ансамбль).	2
8	Інтонування ладів.	2
9	Гармонічний стрій (мажорний та мінорний тризвуки, інтонування септакордів).	2
	Разом	18

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1.		Модуль 2.	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	4	4	1	1
2. Відвідування практичних занять	1	5	5	4	4
3. Робота на практичному занятті	10	5	50	4	40
4. Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом:			109		95
Максимальна кількість балів: 204					
Розрахунок коефіцієнта: 2.04					

6.2. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»

Тема 1. Основи музично-педагогічної творчості вчителя музики у процесі його підготовки до диригентської діяльності в умовах загальноосвітньої школи. Диригентська діяльність учителя музичного мистецтва. Дитячий хоровий спів та його основні напрями розвитку (2 год).

Тема2. Психолого-педагогічні характеристики молодших школярів та їх музичних здібностей. Психолого-педагогічна характеристика молодших школярів. Індивідуально-психологічні особливості особистості молодшого школяра. Педагогічні основи розвитку психічних процесів молодших школярів (3 год)

Тема3. Педагогічні умови формування хорового колективу молодших школярів. Формування хорових партій для одно-, дво-, триголосих хорів. Хорові партії: сопрано-дисканти, альти та їх формування. Звукоутворення, звуковедення, інтонація, стрій, ансамбль, дикція – основні якісні показники вокально-хорової техніки (3 год).

Тема4. Темп, динаміка, співоча культура та методика їх розвитку з хором молодших класів. Темпові показники і їх вплив на хорове виконавство молодших школярів. Розспівування хору молодших школярів (2 год).

Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»

Тема1. Робота майбутнього вчителя-диригента над партитурою. Самостійна робота вчителя-диригента партитурою. Робота вчителя-диригента у процесі розучування хорового твору. Аналіз та анотація хорового твору (3 год).

Тема 2. Спілкування учителя-диригента з хоровими колективами. Вербальне спілкування

диригента з хором. Мануальна техніка диригування у процесі спілкування. Азбука знакової системи диригування (3 год).

Тема 3. Темпове визначення хорового виконавства та методи настроювання в тональності твору. Метроном і користування ним для виховання відчуття сталого темпу. Прийоми роботи з камертоном. Методика задання тону. Педагогічні умови роботи вчителя-диригента з хором та організаційні форми навчання (4 год).

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання. Критерії і норми оцінювання модульного контролю

Максимальна кількість балів - 25	Критерії оцінювання
20-25	Завдання виконані якісно (90% - 100% виконання усіх розділів модульної роботи).
15-19	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89% - 75% виконання усіх розділів модульної роботи).
10-14	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74% - 50% виконання всіх розділів модульної роботи).
9-1	Завдання не виконано (виконання 49% усіх розділів модульної роботи).

Орієнтовний перелік завдань для модульного контролю

1-й модульний контроль: виконання 1-го твору *a capella* на фортепіано, спів хорових партій.

2-модульний контроль: анотація до хорового твору програми державного іспиту з «Хорового класу та практикуму роботи з хором» .

6.4. Форми проведення семестрового контролю

Залік.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова Оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 Балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82 – 89 Балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 Балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 Балів	Задовільно - посередній рівень знань(умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 -68 Балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 Балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 Балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«Хорознавство та хорове аранжування».**

Разом: 60 год.: лекції – 10 год., практичні - 18 год., індивідуальні – 8 год.,
самостійна робота – 20 год., підсумковий контроль – 4 год

МОДУЛЬ І.							МОДУЛЬ ІІ.						
Лекції	Хоровий спів як мистецтво.	Будова голосового апарата.	Елементи хорової звучності.	Поняття про співацький голос	Етапи формування дитячого голосу.	Питання вокальної культури.	Артикуляційний апарат.	Робота диригента над хоровою партитурою	Мета та завдання курсу «Хорове аранжування»	Камертон	Основні принципи та методи аранжування.	Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору.	Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору
Практичні заняття	Зміст, види, форми організації хорової діяльності	Типи, види хору (сольовий)	Види співацьких	Група жіночих голосів, група	Приватний чи загальний –	Ансамбль армонічний		Ансамбль художній	Інтонування ладів.		Гармонічний стрій		
Самостійна робота	п. 6. 2												
Види поточного контролю	виконання 1-го твору а сарелла на фортепіано, спів хорових партій							анотація до хорового твору					
Підсумковий контроль	Залік												

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Варламов Д. И. Артикуляція в дирижуванні / Д. И. Варламов // Оркестр. – 2013. – № 1–2. – С. 14–16
2. Є. Плющик, В.Омельчук, В. Федорченко (2010) *Лекції з курсу "Хорознавство"*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, Україна, Житомир.
3. Козій О. М. Ретроспективний аналіз проблеми формування образно-інтонаційних навичок у студентів педагогічних коледжів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2016. Вип. 14 (19). Ч. 1. С. 186–190.
4. Миколінська С.І. Методика формування слухової уваги молодших школярів на уроках музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 "Теорія і методика навчання музики і музичного виховання" / С.І. Миколінська. – К., 2013. – 20
5. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О.М. Олексюк// – К.:Київ. ун-т ім. Б. Гріченка, 2017. – 248 с.
6. Сверлюк Л. І. Соціокультурний концепт хорового виконавства / Л. І. Сверлюк // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2013. - № 1. - С. 61-65 с. 62

Додаткова:

1. Ємельянов, В. В. Развитие голоса. Координация и тренинг [Текст] / В. В. Емельянов. Серия Мир медицины. - СПб.: Лань, 2012. - 192 с
2. Корінець З. До проблеми слухової діяльності та співацького інтонування в навчальному хорі майбутнього вчителя музики / Зіновій Корінець // Молодь і ринок : [щомісячний науково-педагогічний та економічний журнал]. — 2011. — № 11. — С. 143–146
3. Коробка Т. С. Комунікаційний процес у хоровому виконавстві як складна система творчих взаємозв'язків // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: збірник статей. – Культурологічні аспекти сучасного мистецького дискурсу. Пам'яті Л. К. Каверіної. – Вип. 106 – К: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2013. – С. 377-392. Шляхами наукових досліджень Л. Є. Каверіної.
4. Кузнецов Ю.М. Квазігармонійність співочого голосу.// Збірник наукових праць першого міжнародного міждисциплінарного конгресу «Голос». М., 2020 - С. 7-12.)

5. Методичні матеріали до курсу „Хорознавство і хорове аранжування” для студентів зі спеціальності 6.010103, 7.010103 – «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» /Укладач Н.Ю. Дем’янюк. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 32 с.

9. Додаткові ресурси

Інтернет ресурси

<http://www.tildee.com/41tZpd> Хорове аранжування

<http://dls.ksu.kherson.ua/> Навчально-методичні рекомендації з курсу «Хорове аранжування» Григорова К.В.

<http://studcon.org/organizaciya-i-robota-horovogo-gurtka> Організація і робота хорового гуртка

<http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/kafedra-vokalno-khorovoji-> Читання хорових партитур
